

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ФІНАНСОВО-ПРАВОВИЙ КОЛЕДЖ»**

УХВАЛЕНО
на засіданні Вченої ради
ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж»
Голова Вченої ради
 Т.О. Губанова
(протокол від 22.08.2018р. № 1)

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор
ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж»
 Т.О. Губанова
(наказ від 22.08.2018 р. № 24-н)

ОСНОВИ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ

СИЛЛАБУС

освітньо-професійна програма	072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-кваліфікаційний рівень	молодший спеціаліст
форма навчання	денна

Розробник: завідувач кафедри фінансів і кредиту, кандидат економічних наук
Мельник В.В.

Київ 2018

ЗМІСТ

1. Основні характеристики навчальної дисципліни.....	3
2. Вступ.....	4
3. Програма навчальної дисципліни.....	7
4. Тематика та план лекційних, семінарських занять.....	8
5. Завдання для модульних контрольних робіт, самостійних робіт, тести.....	10
6. Система поточного і підсумкового контролю.....	14
7. Перелік питань до заліку.....	16
8. Список рекомендованих джерел.....	18

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Освітня-професійна програма 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст

Курс: 2 (другий)

Семестр: 3

Кількість кредитів та годин: 2 кредити / 60 годин

Кількість модулів: 2 змістових модулі

Характер дисципліни: вибіркова

Лекції: 28 години

Самостійна робота: 30 годин

Консультації: 2 години

Вид контролю: залік (кількість модульних контрольних робіт – 1);

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Основи «зеленої» економіки» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки молодших спеціалістів за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Основи зеленої економіки» є формування теоретичних знань та практичних навичок аналізу альтернативних варіантів сталого еколого-економічного розвитку суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Основи зеленої економіки» є складовою блоку вибіркових навчальних дисциплін. Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів – «Основи екології», «Економічна теорія», цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях, самостійної роботи над виконанням поставлених задач.

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Сьогодні перед людством стоять складні виклики. Це прогресуючі зміни клімату, вичерпування природних ресурсів, зростання рівня забруднення, зростаюча майнова нерівність. Стає зрозумілим, що продовжувати нинішній шлях розвитку світової економіки неможливо, оскільки це ще більше загострить існуючі проблеми світу. Необхідно здійснити перехід на таку концепцію розвитку, яка дозволить вирішувати соціальні, фінансові, паливні та кліматичні проблеми комплексно. Таким рішенням на думку вчених є концепція «зеленої економіки».

У найпростішому розумінні зелена економіка це економіка з низькими викидами вуглецевих сполук, економним використанням природних ресурсів, економіка, яка задовольняє інтереси всіх членів суспільства. Модель «зеленої»

економіки передбачає економічне зростання у поєднанні з екологічною стійкістю.

Вивчення дисципліни передбачає аналіз таких проблем, як: зміни клімату, перспективи розвитку альтернативної енергетики, проблема ресурсів та чистої води, аналіз та моделювання росту населення.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи «зеленої» економіки» є ознайомлення з екологічними проблемами, які супроводжують розвиток сучасної економіки та оглядом альтернативних сценаріїв та шляхів розвитку економіки, які є оптимальними з екологічної точки зору та забезпечують сталий розвиток людської цивілізації.

Завдання вивчення дисципліни полягає у засвоєнні теоретичних основ та вироблення практичних навиків аналізу альтернативних шляхів розвитку сучасної економіки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- тенденції змін клімату та проблеми, які при цьому виникають;
- нетрадиційні технології енергозабезпечення;
- роль лісу у забезпеченні екологічної стійкості територій;
- концепцію зеленої економіки та основні шляхи її розвитку.

Студент повинен вміти:

- прогнозувати зміни клімату на найближчий час;
- моделювати та прогнозувати динаміку росту населення;
- моделювати швидкість росту деревомаси та розраховувати оптимальну ліси-стість даної території;
- будувати бізнес-проекти по енергозаміщенню конкретних соціальних об'єктів.

Форми проведення занять: лекції, колоквиуми, тестування, рішення задач та модельованих ситуацій.

Самостійна робота передбачає:

- визначення викладачем тем, питань, тестових завдань, задач, модельованих ситуацій тощо з тим, щоб студент зміг застосувати здобуті на лекції та при підготовці до семінару знання для аргументації своєї позиції, для математичного та логічного вирішення конкретної економічної проблеми;

- підготовку наукових доповідей для участі у наукових студентських конференціях.

Контрольні заходи є невід'ємним атрибутом навчального процесу. Вони включають поточний, проміжний та підсумковий контроль.

Проміжний контроль дає змогу оцінити рівень системного засвоєння теоретичного матеріалу та вміння його застосувати для аналізу економічної ситуації та розв'язання певних економічних проблем.

Підсумковий контроль здійснюється у формі семестрового заліку. Для складання залікових завдань пропонується перелік питань, які охоплюють програму курсу. Заліковий контроль передбачає також включення задач або творчих практичних завдань у різних формах.

Тільки комплексне застосування усіх форм навчального процесу та контрольних заходів дає змогу, з одного боку, засвоїти та асимілювати теоретичні знання, а з іншого - сформувати навички практичного їх застосування як для аналізу фінансових ситуацій, так і для вирішення певних народногосподарських проблем.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план дисципліни

№	Назва теми	Кількість навчальних годин, в т.ч. аудиторних			
		Усього	Лекцій	Самостій на робота	Консультації
1	Тема 1. Зміни клімату та їх вплив на умови життя людини	9	4	5	-
2	Тема 2. Перспективи розвитку альтернативної енергетики	11	6	5	-
3	Тема 3. Екологічне землеробство та проблема чистої води	9	4	5	-
4	Тема 4. Моделювання глобальної динаміки	9	4	5	-
5	Тема 5. Роль лісу в екологічній стійкості територій	10	4	5	1
6	Тема 6. Перспективи зеленої економіки	12	6	5	1
	Всього	45	28	30	2

ТЕМАТИКА ТА ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ, СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Модуль 1. Основи зеленої економіки

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Аналіз альтернативних шляхів сталого розвитку сучасної економіки

Тема 1. Зміни клімату та їх вплив на умови життя людини.

Клімат і погода. Зміни клімату у ХХ столітті. Причини та наслідки змін клімату. Моделювання динаміки змін клімату. Прогнозування змін клімату. Вплив змін клімату на аграрне виробництво.

Тема 2. Перспективи розвитку альтернативної енергетики.

Екологічні проблеми енергетичної галузі. Історичні зміни енергетичної галузі. Обмеженість та екологічна неприйнятність вуглецевих енергетичних ресурсів.

Відновлювані джерела енергії. Сонячна, вітрова та гідроенергетика. Ресурси відновлюваної енергетики України.

Тема 3. Екологічне землеробство та проблема чистої води.

Екологічне землеробство. Зелена генна інженерія. Проблема водопостачання. Концепція віртуальної води. Сучасні меліоративні технології. Агропарки та урбаністичні ферми.

Тема 4. Моделювання глобальної динаміки.

Проблеми продовольчого забезпечення. Глобальне виробництво продовольства. Вплив врожайності на ціну продовольства. Динаміка зростання населення Землі та окремих континентів. Моделювання глобальної динаміки. Прогнозування росту народонаселення.

Тема 5. Роль лісу в екологічній стійкості територій.

Роль лісу в екологічній цінності територій. Виробництво кисню та поглинання вуглекислого газу. Моделювання росту деревини. Еколого-економічна оцінка лісових ресурсів. Оптимальна лісистість та методи її досягнення.

Тема 6. Перспективи зеленої економіки.

Перспективи зеленої економіки. Обмеженість сировинних ресурсів та межі росту. Зелена промислова революція. Біоекономіка. Нові технології сільського господарства. Екологічне місто.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ, САМОСТІЙНИХ РОБІТ, ТЕСТИ

Тема самостійної роботи

Тема 1. Зміни клімату в регіонах України. Вплив змін клімату на структуру рослинництва. Вплив змін клімату на економіку аграрного виробництва

Тема 2. Перспективи використання вітрової та сонячної енергетики в регіонах України. Перспективи використання місцевих ресурсів для виробництва теплової енергії

Тема 3. Оцінка ефективності економіки України на основі концепції віртуальної води. Перспективи експорту аграрної продукції в контексті концепції віртуальної води.

Тема 4. Історичний огляд моделювання глобальної динаміки. Моделі Капіці, Форрестера, Медоуза. Проблеми неконтрольованого росту населення.

Тема 5. Методологія оцінювання економічної та екологічної компоненти вартості лісових насаджень. Соціальна роль лісових насаджень.

Тема 6. Перспективи зеленої економіки. Екологічне землеробство. Біоекономіка. Концепція зеленого міста.

Звіт про самостійну роботу подається у вигляді конспекту з кожної теми. Звіт оформляється в окремому зошиті для самостійної роботи, або у вигляді додатків до конспекту лекція

Орієнтовний перелік тем рефератів

1. Основні фактори деградації довкілля.
2. Перехід біосфери в ноосферу по роботах В.І.Вернадського.
3. Теорія біотичної саморегуляції біосфери.
4. Основні екологічні закони.
5. Біорізноманіття та його збереження.
6. Головні техногенні забруднювачі та методи їх контролю.

7. Вплив окремих галузей промисловості на довкілля.
8. Вплив сільського господарства на довкілля.
9. Альтернативна енергетика.
10. Різні підходи до оцінки природних ресурсів.
11. Економічне стимулювання природоохоронної діяльності підприємств.
12. Кіотський процес як інструмент забезпечення сталого розвитку.
13. Економічне зростання в умовах обмежених природних ресурсів.
14. Державна політика України в галузі охорони природи, раціонального природокористування та сталого збалансованого розвитку в умовах сьогодення.
15. Політика ресурсозбереження її суть та основні напрямки приклади економічно ефективних ресурсозберігаючих технологій.
16. Пріоритети екологічної безпеки та виробництво екологічно чистої продукції.
17. Еколого-економічні проблеми інтенсифікації сільськогосподарського виробництва.
18. Економіко-екологічні проблеми тваринницьких комплексів.
19. Альтернативні еколого-економічні технології використання відходів тваринництва.
20. Проблеми виробництва екологічно чистої сільськогосподарської продукції та її економічне значення для товаровиробника.
21. Альтернативне землеробство та проблеми його розвитку в Україні. Світовий досвід ведення біологічного землеробства його економічна ефективність.
22. Економічні збитки від антропогенного впливу на довкілля.
23. Економічні механізми охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів.
24. Фінансово-кредитний механізм охорони навколишнього середовища.
25. Міжнародний досвід і співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища.

26. Ринок екологічних товарів та спеціальних екологічних послуг. Економічні методи стимулювання виробництва екологічно чистої продукції.

27. Стандартизація і нормування якості навколишнього природного середовища.

28. Енергозбереження – важливий напрям НТП.

29. Інноваційні технології в природокористуванні.

30. Енергетичні культури та перспективи їх вирощування в Україні.

32. Біоетанол та біодизель в Україні і в світі.

33. Міжнародні конвенції по захисту довкілля та участь в них України.

34. Міжнародний Проект створення екологічної мережі.

ВАРІАНТИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Варіант 1.

1. Опрацювати літературні джерела та:
 - описати структуру та організацію агроєкосистеми;
 - розкрити принципи та мету організації екологічного моніторингу в Україні;
 - проаналізувати основні фактори деградації ґрунтів;
 - описати, що таке оцінка якості земель сільськогосподарського призначення та кадастр земельних ресурсів.
2. Виконати реферат на тему з наведеного списку.
3. Розрахувати потужність біореактора залежно від кількості поголів'я худоби.
4. Виконати розрахункову роботу по визначенню ступеня небезпеки забруднення ґрунту в населеному пункті (по варіантах)

Варіант 2.

1. Опрацювати джерела літератури та:
 - перелічити головні умови додержання екологічної безпеки держави;
 - описати порядок нормування якості продуктів харчування;

- розкрити проблему генетично-модифікованої продукції;
 - дати загальну характеристику закону України про охорону навколишнього природного середовища.
 - описати процедуру екологічної експертизи господарського об'єкту;
 - перелічити головні типи забруднень по окремих галузях господарства.
2. Виконати реферат на тему з наведеного списку.
 3. Розробити екологічний паспорт підприємства.
 4. Здійснити розрахунки ПДК стаціонарного джерела.

Варіант 3

1. Опрацювати джерела літератури та:
 - описати напрямки науково-технічного прогресу у галузі агропромислового комплексу;
 - оцінити перспективи вкладення інвестицій в інфраструктуру АПК;
 - описати діяльність неурядових екологічних організацій та громадський контроль;
 - перелічити напрямки міжнародного співробітництва у галузі охорони довкілля.
2. Виконати реферат на тему з наведеного списку.
3. Виконати розрахункову роботу «Оцінка еколого-економічних збитків забруднення земель пестицидами».
4. Розрахувати ефективність природоохоронних заходів на підприємстві.
5. Розробити управлінську стратегію природокористування на підприємстві (варіанти за вибором: промислове підприємство, сільськогосподарське підприємство, транспортне підприємство)

СИСТЕМА ПОТОЧНОГО Й ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

**Таблиця встановлення максимальної кількості балів
за змістові модулі та розрахунку підсумкової оцінки**

	Змістовий модуль 1	ПМК (інша форма контролю)	Комплексний підсумковий модуль	Підсумкова оцінка
Максимальна кількість балів	20	20	60	100

Таким чином, за цю дисципліну студентом може бути отримано максимально 100 балів. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання студента відображаються у заліковій книжці, за шкалою відповідності, що наведена нижче.

При цьому, кількість балів відповідає оцінці:

1-34 – «незадовільно» з *обов'язковим повторним вивченням дисципліни;*

35-59 – «незадовільно» з *можливістю повторного складання;*

60-64 – «задовільно» («*достатньо*»);

65-74 – «задовільно»;

75 - 84 – «добре»;

85 - 89 – «добре» («*дуже добре*»);

90 - 100 – «відмінно».

Шкала відповідності

За 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	
90 – 100	5	відмінно
85 – 89	4	добре
75 – 84		
65 – 74	3	задовільно
60 – 64		
35 – 59	2	незадовільно
1 – 34		

Приклад розрахунку оцінки знань студента за шкалою відповідності:

За 100-бальною шкалою: 14 бали ЗМ₁ + 18 балів ПМК + 56 балів КПМ = 88 балів – кількість балів, отриманих студентом протягом вивчення дисципліни.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Урахування природних факторів у економічній системі.
2. Функції природи й еколого-економічні оцінки.
3. Економічні властивості природних факторів.
4. Підходи до економічної оцінки природних ресурсів.
5. Підходи до оцінки змін стану середовища.
6. Сутність еколого-економічного збитку.
7. Вартісний аналіз збитку.
8. Фактори формування збитку і методи його оцінки.
9. Облік фактору часу при проведенні еколого-економічних оцінок.
10. Облік фактору невизначеності при проведенні еколого-економічних оцінок.
11. Визначення екологічної ціни товарів і послуг.
12. Оцінки ресурсу та оцінки середовища.
13. Головні передумови екологізації економіки.
14. Змістовна основа класифікації процесів порушення природи.
15. Предмет і завдання курсу «Екологічна економіка».
16. Використання природних ресурсів.
17. Класифікація природних факторів.
18. Забруднення.
19. Економічні властивості природних факторів.
20. Класифікація процесів впливу на природу.
21. Порушення ґрунтів.
22. Економічний зміст оцінки впливу на природу.
23. Порушення режиму водних систем
24. Головні еколого-економічні проблеми сучасності.
25. Перелічити підприємства, які викидають у довкілля ціаніди, фреони, метан, феноли.
26. Оцінка запасів екосистем та національного капіталу.

27. Перелічити підприємства, які викидають у довкілля діоксид та інші сполуки сірки, фтор та його сполуки, діоксид вуглецю, поліароматичні вуглеводні.
28. Економіко-екологічні розрахунки та моделювання екологічних процесів.
29. Перелічити підприємства, які викидають у довкілля оксид вуглецю, метан, поліароматичні вуглеводні, хлор та сполуки хлору.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базова:

1. Вайцеккер Э., Харгроуз К., Смит М. Фактор пять. Формула устойчивого роста. – М.: АСТ-Пресс Книга, 2013.
2. Галушкіна Т.П. Економіка природокористування : навч. посібник. - Харків : Бурун Книга, 2009. - 479 с.
3. Галушкіна Т. П. Національна політика “зеленого” зростання в Україні / Т. П. Галушкіна, Л. О. Мусіна, Н. І. Хумарова ; Ін-т проблем ринку та екон.-екол. досліджень НАН України. – Одеса, 2012. – 271 с.
4. Добровольський В.В. Основи теорії екологічних систем. К., ВД «Професіонал», 2005. – 272 с.
5. Кожушко Л.Ф., Скрипчук П.М. Екологічний менеджмент : підручник. - К. : Видавничий центр "Академія", 2007. - 430 с.
6. Макстон Г., Рандерс Й. У пошуках добробуту. – Київ : Пабулум, 2017. – 320 с.
7. Мельник Л.Г. Екологічна економіка : підручник - Суми : Університетська книга, 2014. - 366 с.
8. Рифкин Дж. Третья промышленная революция. – М.: Альпина нон-фикшн, 2014. – 410 с.
9. Фюкс Р. Зеленая революция: Экономический рост без ущерба для экологии. – М.: Альпина нон-фикшн, 2016. – 330 с.

Допоміжна

1. Мальтус Т. Опыт о законе народонаселения. – М.; Директ-Медиа, 2012.
2. Медоуз Д., Рандерс Й., Медоуз Д. Пределы роста. – М.: Академкнига, 2007.
3. Талеб Н. Чорний лебідь. Про (не)ймовірне у реальному житті. – К.: Наш формат, 2017. – 392 с.

4. Шумпетер Йозеф А. Теорія економічного розвитку: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. – К., Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. – 242 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. Наукова електронна бібліотека. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

2. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. Електронні ресурси НБУВ. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>

3. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. Наукові реферативні огляди. "Зелена" економіка - економіка майбутнього (НБУВ). / [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/1819>

4. Електронний архів Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. / [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://dspace.univer.kharkov.ua/>

5. Державний комітет статистики України. Публікації. Економічна статистика. Навколишнє середовище. / [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>